

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kihlakunnan-syyttäjästä annetun lain, Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjästä annetun lain ja yleisistä syyttäjäistä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kihlakunnansyyttäjästä annettua lakia, Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjästä annettua lakia ja yleisistä syyttäjäistä annettua lakia. Syyttäjälaitoksen paikallisorganisaatiota ehdotetaan muutettavaksi siten, että paikallisviranomaisina toimisivat nykyisistä yhteistoiminta-alueista muodostettavat syyttäjänvirastot. Tämän lisäksi paikallisina syyttäjänviranomaisina toimisivat Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto ja Ahvenanmaalla maakunnansyyttäjänvirasto.

Samalla kihlakunnansyyttäjien ja apulais-syyttäjien toimivaltaa täsmennettäisiin siten, että he olisivat toimivaltaisia hoitamaan syyt-

täjän-tehtäviä koko maassa rangaistusmääräysasioissa sekä asioissa, jotka voidaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain mukaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä.

Lisäksi Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maakunnansyyttäjänviraston päällikkönä toimisi johdettava maakunnansyyttäjä.

Yleisistä syyttäjäistä annettuun lakiin lisättäisiin säännös syyttäjän oikeudesta saada tietoja Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämistä sakkorekisteristä.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2. Aikaisemmat lausunnot ja kehittämissuhteet	7
2.3. Nykytilan arviointi.....	7
Nykyisen organisaation kehittämistarpeet	7
Johto- ja ohjaussuhteiden kehittäminen	8
Syyttäjien erikoistuminen	8
Oikeudellisen laadun ja yhdenmukaisuuden edistäminen	9
Hallinnon kehittäminen	9
Alueellinen kattavuus	9
Sidosryhmäyhteistyö.....	9
Tietojensaanti sakkorekisteristä	10
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	11
3.1. Tavoitteet	11
3.2. Toteuttamisvaihtoehdot	11
3.3. Keskeiset ehdotukset	12
4. Esityksen vaikutukset	13
4.1. Taloudelliset vaikutukset	13
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	13
4.3. Vaikutukset kansalaisten asemaan	13
5. Asian valmistelu	13
6. Riippuvuus muista esityksistä	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	16
1. Lakiehdotusten perustelut.....	16
1.1. Laki kihlakunnansyyttäjästä.....	16
1.2. Laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta.....	16
1.3. Laki yleisistä syyttäjäistä	17
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	17
3. Voimaantulo	17
4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö	17
LAKIEHDOTUKSET	19
kihlakunnansyyttäjästä annetun lain muuttamisesta	19
Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta annetun lain muuttamisesta	21
yleisistä syyttäjäistä annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	22

LIITE.....	23
RINNAKKAISTEKSTIT	23
kihlakunnansyyttäjästä annetun lain muuttamisesta	23
Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta annetun lain muuttamisesta	26
yleisistä syyttäjistä annetun lain 11 §:n muuttamisesta.....	28

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Syyttäjälaitos kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan. Oikeusministeriöllä on vastuu syyttäjälaitokselle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavien resurssien riittävästä. Oikeusministeriölle kuuluu syyttäjälaitoksen strateginen kehittäminen ja sitä koskevan lainsäädännön valmisteleminen. Ohjausjärjestelmä perustuu normiohjauksen lisäksi tulosohtaukseen. Lähtökohtana ovat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tulostavoitteet, jotka konkretisoidaan syyttäjälaitoksen osalta vuosittain ministeriön ja Valtakunnansyyttäjänviraston tulossuovittelussa ja sen pohjalta laadittavassa tulossopimuksessa.

Ulosotto, syyttäjälaitos ja poliisitoimi eriytettiin toiminnallisesti toisistaan joulukuussa 1996 toteutetussa paikallishallintouudistuksessa.

Kihlakunnansyyttäjistä annetun lain (195/1996) 5 §:n mukaan paikallinen syyttäjäntoimi järjestetään kihlakunnittain. Oikeusministeriö voi paikallisen hallinnon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi määrätä, että kihlakuntien syyttäjänvirastot tai kihlakunnanvirastojen syyttäjäosastot hoitavat tehtäviä yhteistoiminnassa, taikka lääninhallitusta kuultuaan määrätä kihlakunnan syyttäjänviraston tai kihlakunnanviraston syyttäjäosaston hoitamaan tehtäviä myös toisen kihlakunnan alueella.

Syyttäjälaitoksen paikallishallinnossa toimii erillisvirastoja ja yhtenäisvirastoja eli kihlakunnanvirastojen osastoja. Kihlakunnanvirasto on hallinnollisesti sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen alainen. Toiminnallisesti poliisilaitokset ja maistraatit ovat sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen alaisia, kun taas ulosottovirastot ja syyttäjänvirastot kuuluvat oikeusministeriön hallinnonalaan.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) 1 §:n 1 momentin mukaan syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta rikosasian käsittelyssä, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun vaatimalla tavalla.

Syyttäjällä on kokonaisvastuu rikosasian asianmukaisesta selvittämisestä ja käsittelystä esitutunnasta lainvoimaiseen tuomioon ja joissain tilanteissa jopa täytäntöönpanoon saakka.

Syyttäjälle on säädetty myös muita etupäässä julkisen kannevallan valvomiseen liittyviä tehtäviä, mutta rikosoikeudellisen vastuun toteuttaminen on syyttäjän päätehtävä. Syyttäjän tehtävänä on muun ohella antaa ja vahvistaa rangaistusmääräykset sekä johtaa poliisin tekemiksi epäiltyjen rikosten esitutkintaa.

Syyttäjällä on yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan itsenäinen syyteharkintavalta käsiteltävänä olevassa rikosasiassa. Edes ylin syyttäjä ei voi yksittäisessä asiassa antaa tällaista syytettä koskevaa määräystä, mutta voi ottaa asian omaan syyteharkintaansa.

Syyttäjälaitoksen organisaatio on kaksiportainen. Perustuslain 104 §:n mukaan syyttäjälaitosta johtaa ylimpänä syyttäjänä valtakunnansyyttäjä. Syyttäjälaitoksesta säädetään tarkemmin lailla.

Valtakunnansyyttäjän tehtävänä on yleisistä syyttäjistä annetun lain 4 §:n mukaan 1) syyttäjäntoimen yleinen johtaminen ja kehittäminen sekä syyttäjien valvonta, 2) syyttäjäntehtävät niissä asioissa, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat tai jotka hän ottaa käsiteltävikseen, 3) rikoslain (39/1889) 1 luvussa

tai muussa laissa tarkoitettujen syytemääräysten antaminen sekä 4) syyttäjien edustaminen korkeimmassa oikeudessa.

Valtakunnansyyttäjänvirastosta annetun asetuksen (209/1997) 1 §:n 2 momentin mukaan valtakunnansyyttäjän tulee ylimpänä syyttäjänä edistää ja valvoa syyttäjän toiminnan laillisuutta ja yhdenmukaisuutta sekä joutuisuutta, taloudellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Valtakunnansyyttäjän apuna ja sijaisena toimii apulaisvaltakunnansyyttäjä. Apulaisvaltakunnansyyttäjä ratkaisee yleisistä syyttäjistä annetun lain 6 §:n 3 momentin mukaan hänen käsiteltävikseen kuuluvat asiat samoin valtuuksin kuin valtakunnansyyttäjä.

Valtakunnansyyttäjän johtama Valtakunnansyyttäjänvirasto toimii yleisistä syyttäjistä annetun lain 5 §:n mukaan yleisten syyttäjien keskushallintoviranomaisena. Valtakunnansyyttäjänvirastossa on hallintoyksikkö, syyteasiainyksikkö, kehittämisyksikkö ja kansainvälinen yksikkö.

Valtakunnansyyttäjänvirastossa on valtionsyyttäjiä, joilla on toimivalta syyttäjentehtävissä koko maassa. Valtionsyyttäjien on ensisijaisesti huolehdittava syyttäjentehtävistä yhteiskunnan kannalta merkittävimmissä rikosasioissa.

Paikallinen syyttäjän toimi on järjestetty kihlakunnansyyttäjistä annetun lain 5 §:n 1 mukaan kihlakunnittain. Lain 1 §:n 1 momentin mukaan paikallisena syyttäjänviranomaisena toimii kihlakunnansyyttäjä. Kihlakunnansyyttäjä toimii kihlakunnan syyttäjänvirastossa tai kihlakunnanviraston syyttäjäosastossa. Tällaisen paikallisen syyttäjän yksikön päällikkönä toimii johtava kihlakunnan syyttäjä.

Syyttäjän yksikön päällikkönä toimivan johtavan kihlakunnansyyttäjän tehtävät on määriteltävä kihlakunnansyyttäjistä annetun asetuksen (1015/1997) 5 §:ssä.

Oikeusministeriö voi kihlakunnansyyttäjistä annetun lain 5 §:n 2 momentin nojalla paikallisen syyttäjän toimien tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi määrätä eri kihlakuntien syyttäjänvirastot tai kihlakunnanvirastojen syyttäjän osastot hoitamaan syyttäjentehtäviä yhteistoiminnassa taikka määrätä tällaisen syyttäjän yksikön hoitamaan syyttäjentehtäviä myös toisen kihlakunnan alueella.

Oikeusministeriö on 26 päivänä syyskuuta 2002 tekemällään päätöksellä määrännyt tiettyjen kihlakuntien syyttäjän yksiköt hoitamaan syyttäjentehtäviä yhteistoiminnassa siten, että tällaisia syyttäjän yksiköiden yhteistoiminta-alueita on 16. Oikeusministeriö on lisäksi eri päätöksillään määrännyt tietyt paikalliset syyttäjän yksiköt hoitamaan syyttäjentehtäviä myös toisen kihlakunnan alueella. Täydellisessä yhteistoiminnassa toimivia yksiköitä oli vuoden 2006 alussa 23. Yhteistoiminnan ulkopuolella ovat Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto, Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirasto sekä Kittilän ja Käsi-varren kihlakunnat.

Kihlakunnansyyttäjistä annetun asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan, jos syyttäjänvirastot tai syyttäjän osastot on määrätty hoitamaan syyttäjentehtäviä yhteistoiminnassa, valtakunnansyyttäjä määrää yhteistoiminta-alueelle päällikön yhteistoiminta-asioiden hoitamiseksi ja antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä siitä, miten yhteistoiminta järjestetään. Yhteistoiminta-alueen päällikön tehtävät on säännelty asetuksen 5 a §:ssä.

Valtakunnansyyttäjä on 16 päivänä tammi-kuuta 2003 antamallaan määräyksellä (VKS:2003:1) vahvistanut yhteistoiminta-alueiden nimet sekä antanut eräitä määräyksiä yhteistoiminnan järjestämiseksi. Valtakunnansyyttäjä on 27.1.2003 (Dnro 48/34/02) antanut määräystä täydentävät ohjeet muun muassa yhteistoiminta-asioiden hoitamisesta ja työskentelyn järjestämisestä yhteistoiminta-alueilla.

Syyttäjänvirastojen ja syyttäjän osastojen päälliköt vastaavat omista yksiköistään, toimintamäärärahojen riittävyydestä ja töiden tasaisesta jakautumisesta yksikön sisällä. Jos yksiköllä on ongelmia selviytyä tehtävistään tai muutoin on tarkoituksenmukaista turvautua yhteistoiminta-alueen toisen yksikön apuun, yksikön päällikön tulee kääntyä yhteistoiminta-alueen päällikön puoleen.

Yhteistoiminta-alueen päällikkö vastaa yhteistoiminta-alueella olevan asiantuntemuksen tarkoituksenmukaisesta käytämisestä koko yhteistoiminta-alueen hyväksi ja tarvittaessa yksiköiden välisestä töiden tasaamisesta. Jos yhteistoiminta-alueen päällikkö havaitsee, ettei asiaa kyetä yhteistoiminta-alueella hoitamaan, hänen tulee kääntyä Val-

takunnansyyttäjänviraston puoleen.

Valtakunnansyyttäjän antaman määräyksen mukaan yhteistoiminnan tarkemmasta sisällöstä sekä yhteistoiminnassa noudatettavista periaatteista ja käytännöistä yhteistoiminta-alueella laaditaan yhteistoimintasopimus, jonka alueen kaikki syyttäjyksiköiden päälliköt allekirjoituksellaan vahvistavat.

Syyttäjälaitoksen ohjausjärjestelmää on uudistettu muuttamalla Valtakunnansyyttäjänviraston työjärjestystä (15.2.2006, Dnro 10/03/06) sekä antamalla valtakunnansyyttäjän päätökset (24.2.2006, Dnro 10/34/06) syyttäjälaitoksen ohjausryhmästä, valtionsyyttäjien alueellisesta ohjauksesta, yhteistoiminta-alueiden päälliköiden kokouksesta, avainsyyttäjätöiminnasta ja syyttäjälaitoksen alueellisesta koulutuksesta.

Valtakunnansyyttäjänviraston työjärjestyksen 5 §:n mukaan syyttäjälaitoksessa on syyttäjätöiminnan linjakysymysten valmistelua varten valtakunnansyyttäjän puheenjohtajalla toimiva ohjausryhmä, jonka jäseniksi valtakunnansyyttäjä kutsuu edustajia Valtakunnansyyttäjänvirastosta ja paikallisesta syyttäjätöiminnasta.

Työjärjestyksen 15 §:n mukaan valtionsyyttäjät avustavat valtakunnansyyttäjää syyttäjätöiminnan seurannassa, ohjauksessa ja kehittämisessä valtakunnansyyttäjän ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Valtionsyyttäjien alueellisen ohjauksen keskeisenä sisällönä on syyttäjätöiminnan laadun varmistaminen hyvässä yhteistyössä yhteistoiminta-alueen päällikön kanssa. Laadun varmistuksen lähtökohtana ovat Valtakunnansyyttäjänviraston ja yhteistoiminta-alueen välisissä tulosneuvotteluissa sovitut toiminnalliset ja tehokkuustavoitteet.

Yhteistoiminta-alueiden päälliköiden kokouksessa käsitellään syyttäjätöiminnan linjakysymyksiä ja muita koko syyttäjälaitoksen toiminnan kannalta keskeisiä asioita. Päälliköiden kokous toimii myös valtakunnallisena koulutustilaisuutena ja ajankohtaisten asioiden keskustelufoorumina. Päälliköiden kokoukseen osallistuvat valtakunnansyyttäjä (puheenjohtaja), apulaisvaltakunnansyyttäjä (varapuheenjohtaja), Valtakunnansyyttäjänviraston lainkäyttöhenkilökunta ja asiantunti-

jat, Helsingin johtava kihlakunnansyyttäjä, Ahvenanmaan maakunnansyyttäjä sekä kaikki yhteistoiminta-alueiden päälliköt. Päälliköiden kokoukseen voidaan tarvittaessa kutsua myös muita syyttäjiä, toimistohenkilökuntaa ja ulkopuolisia asiantuntijoita.

Avainsyyttäjätöiminnan tarkoituksena on seurata ja edistää syyttäjätöiminnan laatua ja yhdenmukaisuutta, kehittää ja syventää avainsyyttäjien erikoisosaamista sekä valmistella avainsyyttäjäröimien aihealueisiin kuuluvia asioita valtakunnansyyttäjän päätöksen tekoa varten. Tämän ohella avainsyyttäjät opastavat muita syyttäjiä ongelmatilanteissa ja hoitavat itse aihealueidensa vaativimpia rikosasioita. Valtionsyyttäjien vetämien avainsyyttäjäröimien aihealueet ovat 1) huumausainerikokset ja järjestäytynyt rikollisuus, 2) henkilöön kohdistuvat rikokset, tietotekniikkarikokset ja sananvapausrikokset, 3) työrikokset, virkarikokset, sotilasrikokset ja korruptiorikokset, 4) ympäristörikokset ja luonnonvararikokset, 5) kansainväliset asiat, prosessioikeus ja rikoslain yleinen osa sekä 6) talousrikokset.

Syyttäjälaitoksen alueellisen koulutuksen suunnitelma sisältyy osana syyttäjälaitoksen koulutussuunnitelmaan. Alueellinen koulutus voi olla sisällöltään yhtenäistä, valtakunnallista koulutusta, joka toteutetaan yhteistoiminta-alueilla tai vaihtelevaa, yhteistoiminta-alueiden itsensä suunnittelemaa ja toteuttamaa koulutusta. Alueellinen koulutus toteutetaan pääsääntöisesti itsenäisesti jokaisella yhteistoiminta-alueella. Koulutus voidaan kuitenkin järjestää myös kahden tai useamman alueen yhteisenä, jos yhteistoiminta-alueiden päälliköt katsovat sen tarkoituksenmukaiseksi. Yhteistoiminta-alueiden päälliköt antavat tarkempia ohjeita ja määräyksiä koulutuksen järjestämisestä alueellaan.

Vuoden 2006 alusta syyttäjälaitoksessa on 13 kihlakunnan syyttäjänvirastoa ja 50 kihlakunnanviraston syyttäjätöasosta. Syyttäjälaitoksessa oli vuonna 2005 yhteensä 548 henkilötyövuotta. Henkilötyövuosista 324 oli syyttäjätötehtävissä ja 189 toimistotehtävissä. Valtakunnansyyttäjänvirastossa oli 35 henkilötyövuotta.

2.2. Aikaisemmat lausunnot ja kehittämis ehdotukset

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkasti Valtakunnansyyttäjänviraston toiminnan vuosilta 2002 ja 2003 (Tarkastuskertomus 62/2003). Tarkastuksen tavoitteena oli arvioida viraston toiminnan vaikuttavuutta paikallisten syyttäjyysyksiköiden tasolla. Tavoitteena oli myös selvittää, millä tavoin virasto on onnistunut syyttäjälaitoksen kaksiportaisen hallintomallin soveltamisessa ja siinä ilmenneiden mahdollisten ongelmien ratkaisemisessa.

Kertomuksen mukaan syyttäjyysyksikön koolla eli syyttäjien ja toimistohenkilöstön määrällä ei tuloksellisuustietojen tilastollisen analyysin perusteella voida kiistattomasti osoittaa olevan vaikutusta taloudellisuusluokkaan. Tarkastusviraston suorittama analyysi antoi kuitenkin viitteitä siitä, että vasta riittävän suuri eli yli 20 syyttäjän yksikkö olisi muita tehokkaampi tuottavuusluvulla mitattuna.

Valtakunnansyyttäjänvirasto on tarkastusviraston mukaan pyrkinyt lieventämään hallinnon kaksiportaisuudesta ja paikallisyksiköiden pienestä koosta aiheutuvia haittoja monin tavoin. Erityisesti syyttäjyysyksiköiden yhteistoiminta ja sen kehittäminen tarjoavat tarkastusviraston mukaan tehokkaita keinoja tähän. Voimassa olleiden yhteistoimintajärjestelyjen mahdollisuuksia ei ollut kuitenkaan täysimääräisesti käytetty hyväksi. Vuonna 2003 toteutetut yhteistoimintajärjestelyt merkitsivät tarkastusviraston käsityksen mukaan aluevastaavien valtionsyyttäjien entistä tiiviimpää osallistumista yhteistoiminta-alueiden kehittämiseen ja ohjaukseen sekä vuotuisen tulosohjausprosessiin. Tämä merkitsi samalla heidän työpanoksensa merkittävää suuntaamista Valtakunnansyyttäjänviraston keskushallintotehtävän hoitamiseen.

Tarkastusviraston käsityksen mukaan yhteistoiminnasta ja nykyisiä kihlakunnanvirastojen syyttäjäsastoja ja kihlakunnan syyttäjänvirastoja suuremmista yksiköistä on saatavissa toiminnallisia hyötyjä. Tätä käsitystä tuki tarkastusviraston mielestä suurin osa kirjalliseen kyselyyn annetuista vastauksista.

Kertomuksessa todetaan edelleen, että peruseriaatteita valtion paikallishallintoa uu-

distettaessa ja nykyistä kihlakunnanvirastojärjestelmää luotaessa olivat palveluiden turvaaminen ja kansalaisten yhdenvertainen kohtelu. Kertomuksen mukaan syyttäjän tehtävissä kansalaiselle ei ole juurikaan merkitystä, missä kihlakunnansyyttäjä fyysisesti sijaitsee. Asianomistajan edut ja oikeudet tulevat huomioon otetuiksi jo esitutkinnassa ja, jos asianomistaja haluaa syyttäjän ajavan vaatimuksiaan, se ei edellytä henkilökohtaista tapaamista syyttäjän kanssa eikä tämän tavoittamista omalta asuinpaikkakunnalta tai sen läheisyydestä. Tarkastusviraston mukaan syyttäjän tehtävien järjestäminen yhteistoiminnassa ja yhteistoimintamenettelyn laajentaminen eivät ole ristiriidassa paikallishallinnon kehittäminen perusteista annetun lain (126/1992) periaatteiden kanssa.

Oikeusministeriön asettama syyttäjän rakenne- ja resurssityöryhmä jätti välimietintönsä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2005:2) oikeusministeriölle 31 päivänä tammikuuta 2005.

Työryhmä tarkasteli kolmea paikallisen syyttäjän toimien järjestämistä koskevaa organisaatiomallia. Näitä vaihtoehtoja on arvioitu jaksossa 3.2.

Keskus-, alue- ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista annetussa valtioneuvoston selonteossa (VNS 2/2005 vp) on linjattu kihlakuntahallinnon kehittämistä muun muassa seuraavasti:

- palvelujen saatavuus turvataan ja laatua parannetaan tehostamalla johtamista ja resurssien käyttöä sekä lisäämällä tuottavuutta hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laajempaa yhteistoimintaa;
- kihlakunnanvirastojen nykyiset toimialat kehittävät organisaatiotaan tavalla, joka parhaiten turvaa toimialan palvelujen saatavuuden ja laadun.

2.3. Nykytilan arviointi

Nykyisen organisaation kehittämistarpeet

Syyttäjälaitoksen kaksiportainen rakenne on organisatorisesti ja toiminnallisesti tarkasteltuna selkeä ja toimiva, joten tätä perusrakennetta ei ole syytä muuttaa. Syyttäjälaitok-

sen organisaatiossa ja toiminnan järjestämisessä on kuitenkin kehittämistarpeita. Kehittämistarpeet liittyvät syyttäjälaitoksen johtoa ohjaussuhteiden selkeyteen, työmäärän tasaiseen jakamiseen, henkilöstön erikoistumiseen, hallinnon keventämiseen, palvelujen tarjonnan alueelliseen tasapainoon, sidosryhmäyhteistyön kehittämiseen sekä syyttäjän toiminnan oikeudellisen laadun ja yhdenmukaisuuden edistämiseen.

Johto- ja ohjaussuhteiden kehittäminen

Nykyisin paikallisten syyttäjäyksiköiden lukuisuus ja niiden toiminnallinen erilaisuus hankaloittavat syyttäjälaitoksen tehokasta johtamista ja ohjaamista. Johto- ja ohjaussuhteet ovat ongelmallisia sen vuoksi, että toimijoita on lukuisia ja heillä on osin päällekkäinen toimivalta. Esimerkiksi yhteistoiminta-alueen päälliköillä ja yksiköiden päälliköillä on osin päällekkäistä valtaa ja vastuuta.

Myös tulosohjausjärjestelmän laadun parantaminen ja tulosohjauksen tehostaminen edellyttävät riittävän suuria paikallisyksiköitä. Paikallisyksiköiden suuri lukumäärä ja niiden erilaisuus vaikeuttavat tulosohjausta ja sitovat resursseja. Paikallisyksiköiden lukumäärän vähentäminen ja niiden yhteismitallisuus tehostaisivat ja jäntevöittäisivät ohjaussuhdetta sekä parantaisivat tulosohjauksen laatua.

Valtakunnansyyttäjä valvoo syyttäjien toimintaa kanteluasioita käsittelemällä ja paikallisiin syyttäjäyksiköihin tehtävillä seurantakäynneillä. Tarkastustoiminta on paikallisten syyttäjäyksiköiden suuren lukumäärän vuoksi raskas ja sitoo ylimmän syyttäjän resursseja. Jos syyttäjäyksiköiden organisaatio ja ohjausjärjestelmää kevennettäisiin, keskusvirastossa toteutettavaa alueellista seuranta ja valtiosyyttäjien aluevastuuta voitaisiin keskittää ja keventää.

Vaikka syyttäjäyksiköiden yhteistoimintajärjestelyt ovat helpottaneet syyttäjälaitoksen ohjausta ja paikallisen syyttäjän toimien käytännön järjestämistä, yhteistoimintajärjestelyä ei voida pitää riittävänä eikä pysyvänä osana syyttäjälaitoksen johto- ja ohjaussuhteita. Paikallisen syyttäjän toimien yhteistoimintajärjestelyssä on rakenteellisia heikko-

uksia, jotka heikentävät sen toimivuutta. Yhteistoiminta-alueen päälliköllä ei ole esimerkiksi riittävän selkeää toimivaltaa päättää juttujen tasaamisesta syyttäjäyksiköiden kesken alueellaan, vaikka hänellä toisaalta on velvollisuus huolehtia työmäärien tasaamisesta. Hänellä ei ole myöskään toimivaltaa määrätä yksittäisten erityisasiantuntemusta vaativien rikosasioiden jakamisesta tietylle yhteistoiminta-alueen syyttäjälle, vaan tämäkin edellyttää asiasta sopimista erikseen.

Useista erillisistä yksiköistä koostuvalla yhteistoiminta-alueella asioiden siirtäminen yksiköiden kesken ja sijaisuuksien järjestäminen siten, etteivät poissaolot rasita epätasaisesti eri yksiköitä, on vaikeaa. Myös yhdenmukaisten käytäntöjen edistäminen ja työmäärien tasapuolinen arvioiminen on vaikeampaa tällaisessa organisaatiossa. Yksiköiden tulisi olla kooltaan niin suuria, että ne pystyvät toiminnallisesti itsenäiseen työskentelyyn.

Suuremmat yksikkökoot luovat myös organisatorisesti paremmat edellytykset sellaiselle paikallisen syyttäjän toimien jäntevälle johtamiselle, jota syyttäjän toimien merkitys ja vaatimustaso edellyttävät. Epäselvät tai vaikeaselkoiset ohjaus- ja johtosuhteet voivat hämärtää eri toimijoiden keskinäisiä vastuusuhteita sekä hajauttaa tietyn yksikön ja sen johtajan kokonaisvastuuta toiminnastaan. Selkeät johtosuhteet edistävät samalla pyrkimystä yhdenmukaiseen ja kriminaalipoliittisesti tarkoituksenmukaiseen syyttäjän toimintaan, syyttäjän itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta kuitenkin tinkimättä.

Syyttäjien erikoistuminen

Syyttäjän toimien painopisteen tulisi olla paikallistasolla. Tietyn tyyppisten erityisasiantuntemusta vaativien rikosasioiden jakaminen on mahdollista keskittää Valtakunnansyyttäjänvirastoon. Avainsyyttäjärühmien vastuuhenkilöinä toimivat valtiosyyttäjät voivat myös kerätä koko maata kattavaa tietoa kunkin avainsyyttäjärühmän toiminnasta.

Tehokas erikoistuminen edellyttää riittävän laajaa toimialuetta kattavan juttukannan muodostamiseksi. Ihanteellinen toimialue vaihtelee rikostyypeittäin. Nykyinen hajanai-

nen yksikköjaotus ei pääsääntöisesti tue tällaista erikoistumista.

Oikeudellisen laadun ja yhdenmukaisuuden edistäminen

Nykyinen rikosprosessijärjestelmä asettaa syyttäjälaitoksen toiminnalle korkeat laatuvaatimukset. Syyttäjän toiminnan oikeudellinen laatu ja yhdenmukaisuus ovat jo useina vuosina kuuluneet syyttäjälaitoksen keskeisiin tulostavoitteisiin. Avainsyyttäjätöiminnan yhtenä nimenomaisena tavoitteena on myös oikeudellisen laadun korottaminen erikoistumisen myötä. Tällaiset tulostavoitteet edellyttävät lisäksi seurantaa, jota tulee toteuttaa jatkuvasti paikallistasolla ja valtakunnallisesti keskusvirastossa.

Paikallisen laadunvalvonnan tehokkaaseen toteuttamiseen nykyisten syyttäjätöyksiköiden lukumäärä on liian suuri ja yksikkökoko valtaosin liian pieni. Yhteistoiminta-alueiden puitteissa tapahtuvaan oikeudellisen laadun seurantaan ja yhdenmukaistamiseen ei ole riittäviä välineitä.

Valtakunnansyyttäjänvirasto vastaa koko maata koskevan syyttäjän toiminnan oikeudellisen laadun ja yhdenmukaisuuden seurannasta monin tavoin. Yleisten ohjeiden antamista lukuun ottamatta muut seurantamuodot olisivat nykyistä tehokkaammin toteutettavissa, jos keskusviraston ohjattavana olisi nykyistä vähemmän itsenäisiä syyttäjätöyksiköitä.

Hallinnon kehittäminen

Pienet yksiköt ovat ongelmallisia myös hallinnon järjestämisen näkökulmasta. Mitä pienempi syyttäjätöyksikkö on henkilöstömäärältään, sen haavoittuvampi se on. Sairaustapausten tai muiden poissaolojen aiheuttama töiden uudelleen järjesteleminen ei ole pienessä yksikössä vaikeuksitta toteutettavissa. Henkilöstömäärältään suuremmissa syyttäjätöyksiköissä voidaan helpommin ja joustavammin järjestää erilaisten poissaolojen vaatimat työtehtävien uudelleen järjestelyt.

Myös yksittäisen syyttäjän työtilanteen pitemin kohtuullisena on helpommin järjes-

tettävissä suuressa yksikössä. Pienessä yksikössä saattaa syyttäjälle saapua laaja ja vaikea yksittäinen syyte harkinta-asia, joka viivästyttää muiden syyte harkinta-asioiden käsittelyä.

Suuremmissa yksiköissä on mahdollista kehittää syyttäjien ja muun henkilöstön erikoisosaamista myös rakenteelliseksi osaksi syyttäjätöyksikön työkäytäntöä. On esimerkiksi mahdollista, että syyttäjät erikoistuvat tietyn tyyppisiin rikosasioihin.

Alueellinen kattavuus

Syyttäjätöpalveluiden alueellista kattavuutta arvioitaessa tulee muistaa, että syyttäjän syyte harkinta on kirjallista menettelyä, eikä se edellytä kovin usein asianosaisten henkilökohtaista kuulemistä tai muutakaan asioimista syyttäjän luona. Syyttäjä voi kuitenkin esimerkiksi antaa syyttämättä jätetylle suullisen huomautuksen. Nuoria koskevat syyttäjän päätökset on tarkoitus tulevaisuudessa antaa yhä kattavammin nuoren, vanhempien ja sosiaaliviranomaisten läsnä ollessa. Tämä toisi huomattavan määrän uusia asianosaiskäyntejä syyttäjän virkapaikalla. Myös rangaistusmääräysasioissa rangaistusvaatimusta vastustavan henkilökohtainen tapaaminen voi usein edistää asian käsittelyä.

Syytteen nostaminen tapahtuu syyttäjän käräjäoikeudelle lähettämällä haastehakemuksella tai syyttäjän antamalla haasteella. Syytteen asettaminen ei edellytä syyttäjän ja syytetyn henkilökohtaista kohtaamista. Poikkeuksellisissa tilanteissa syyttäjä saattaa syyte harkintavaiheessa järjestää asianosaisten ja näiden oikeudellisten avustajien suullisen kuulemisen.

Syyte harkinnalliset ratkaisut ja syytteen ajaminen sekä siihen liittyvä asianomistajan edustaminen oikeudessa ovat syyttäjälaitoksen lainkäyttöllisiä palveluita. Palvelut ovat pääsääntöisesti saatavilla syyttäjän maantieteellisestä sijaintipaikasta riippumatta.

Sidosryhmäyhteistyö

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettu laki (689/1997) ja sen kanssa samaan aikaan

säädetyt esitutkintalain (449/1987) muutokset ovat merkinneet sitä, että rikosasian esitutkinta toimii osaltaan rikosasian pääkäsittelyn valmisteluna. Syyttäjällä on poliisin ohella vastuu rikosasian esitutkinnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Tämä edellyttää syyttäjän osallistumista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa rikosasian esitutkintaan sen kohdentamiseksi, rajaamiseksi ja näytön hankinnan sekä pääkäsittelyn edellytysten turvaamiseksi. Oikeudenkäynnissä syyttäjällä on osaltaan vastuu sen etenemisestä.

Nykyinen rikosprosessi edellyttää siten syyttäjältä muissa kuin vähäisissä rikosasioissa aktiivista osallistumista esitutkintaan. Syyttäjä vastaa viime kädessä siitä, että esitutkinta on riittävä tapahtuneen kaikinpuoliseksi selvittämiseksi. Syyttäjällä on oikeus mutta myös velvollisuus osaltaan ohjata esitutkinnan toimittamista.

Syyttäjän ja poliisin välinen esitutkintayhteistyö yksittäisessä asiassa ei kuitenkaan välttämättä aina edellytä, että syyttäjän ja poliisin olisi henkilökohtaisesti tavattava toisensa, vaan yhteydenpitoa on mahdollista järjestää esimerkiksi puhelimitse tai sähköisiä yhteyksiä apuna käyttäen.

Vaativissa asioissa henkilökohtainen tapaaminen on välttämätön. Syyttäjän ja poliisin yhteistyö vaativissa rikosasioissa on juttukohtaista esitutkinnan suuntaamis- ja rajaamisyhteistyötä. Tutkijan tai tutkinnanjohtajan ja syyttäjän väliset tapaamiset edistävät huomattavasti esitutkinnan laatua ja käräjäoikeuden pääkäsittelyn valmistelua.

Muissa asioissa esitutkintayhteistyön edellytyksenä on, että syyttäjä säännöllisin väliajoin tutustuu tutkinnassa olevaan juttukantaan esitutkinnan rajoittamismahdollisuuksien arvioimiseksi yhdessä tutkinnanjohtajien kanssa. Massarikoksissa syyttäjäyksiköiden on syytä järjestää säännöllisesti yhteispalaveri poliisin kanssa tutkinnallisten linjartekaisujen arvioimiseksi ja niiden toteutumisen seurantaan. Nämä edistävät esitutkinnan laadun ylläpitoa ja kehittämistä.

Syyttäjän ja poliisin esitutkintayhteistyön asianmukaisuutta arvioitaessa poliisin esitutkintahenkilöstön sijoittuminen tulisikin ottaa huomioon.

Kittilän ja Käsivarren syyttäjän toimintaa

rasittaa nykyisin se, että esitutkintaa johtava nimismies edelleen toimii myös syyttäjänä, vaikka tämän asiantilan muuttaminen oli yksi rikosprosessiuudistuksen lähtökohdista. Tästä asiasta on maininta rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamista alioikeuksissa koskeneen hallituksen esityksen perusteluissa (HE 82/1995 vp, s. 158). Perusteluissa viitataan esitutkintalain valmisteluun, jonka yhdessä katsottiin, että syyttäjän ja esitutkintaviranomaisten erillisuus takaa esitutkinnan puolueettomuuden ja on myös oikeusturvan kannalta parempi, koska syytteen nostaminen vaatii tällöin kahden toisistaan riippumattoman viranomaisen samansuuntaisen päätöksen. Ylintä syyttäjää koskevien säännösten muuttamista koskeneen uudistuksen yhteydessä hallituksen esityksen perusteluissa (HE 131/1996 vp, s. 45) todettiin nimenomaisesti, että syytettä poliisin viranomaistuksessa tekemäksi epäilystä rikoksesta ajaisi muu syyttäjä kuin se, joka on johtanut asiassa esitutkintaa.

Lisäksi erillisuus lisää myös hallinnon selkeyttä sekä erikoistumisen myötä parantaa myös ammattitaitoa.

Nykyisin epäkohtana on pidettävä, että näiden kahden kihlakunnan piirissä sattuneiden rikosten johdosta saattavat vastuuseen joutuvat henkilöt joutua oikeusturvansa osalta erilaiseen asemaan kuin muualla maassa.

Syyttäjän on henkilökohtaisesti saapuvilla ollen ajettava syytteensä käräjäoikeuden suullisessa pääkäsittelyssä. Tämän vuoksi käräjäoikeuksien sijainti on myös otettava huomioon arvioitaessa, onko syyttäjän sijoittuminen tietylle paikkakunnalle perusteltua. Käräjäoikeusjaotus ei kuitenkaan rajaa yhtä merkittävästi syyttäjälaitoksen toimipisteiden sijoittelua kuin poliisin esitutkintaa suorittavien paikallisyksiköiden sijainti.

Tietojensaanti sakkorekisteristä

Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä sakkorekisteristä säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 5 luvussa. Lain 50 §:n mukaan sakkorekisterin sisältämät rikokseen ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen liittyvät tiedot on pidettävä sallassa. Oikeusrekisterikeskus saa salassapito-

velvollisuuden estämättä pyynnöstä luovuttaa tietoja niille, joiden oikeudesta mainittujen tietojen saamiseen säädetään lailla.

Yleisistä syyttäjistä annetun lain 11 §:n mukaan yleisellä syyttäjällä on salassapito-velvollisuuden estämättä oikeus maksutta saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä virkatehtävien suorittamista varten tarpeelliset asiakirjat, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista syyttäjälle tai tietojen käyttämistä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu. Tästä syyttäjän yleisestä salassa pidettävien asiakirjojen tietojensaantia koskevasta säännöksestä huolimatta Oikeusrekisterikeskus on tulkinut sakkorekisterin salassapitosäännöstä siten, ettei se ole luovuttanut näitä tietoja syyttäjän käyttöön. Oikeusrekisterikeskus edellyttää, että tietojen luovuttamisesta olisi erityissäännös syyttäjälaitosta koskevassa lainsäädännössä.

Rikoslain 2 a luvun 5 §:n 3 momentin mukaan sakon muuntorangaistusta ei saa määrätä ilman erityistä syytä, jos maksamatta olevia päiväsakkoja on vähemmän kuin 12. Säännöksen soveltaminen edellyttää, että syyttäjä voi esittää tuomioistuimelle tiedon syytetyn aikaisemmista sakkorangaistuksista. Lisäksi sakkorekisterin tiedot ovat syyttäjälle välttämättömiä rangaistusten mittaamisen arviointia varten.

Syyttäjä tarvitsee tietoja myös harkitessaan syyttämättä jättämistä ja päättäessään siitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on tehostaa syyttäjälaitoksen toimintaa sekä parantaa toiminnan tuottavuutta ja laatua kehittämällä syyttäjälaitoksen paikallisorganisaatiota. Organisaatiota muutettaisiin siten, että syyttäjälaitos paikallistasolla muodostuisi nykyistä suuremmista yksiköistä.

Julkisen toiminnan tuottavuus ja taloudellisuus ovat keskeisiä haasteita, jotka koskevat

kaikkia valtionhallinnon toimintasektoreita. Mahdollisimman vaikuttava tulos tulee saada aikaan samoilla tai alenevilla resursseilla. Tuottavuuden toimenpideohjelmalla halutaan edistää julkisen hallinnon tuottavuuden nostamista muun muassa poistamalla toimialue-, organisaatio- ja sektorirajoja. Kustannusten kasvun hillitsemiseksi on välttämätöntä hyödyntää ne ilmeiset mittakaavaedut, joita suuremmat kokonaisuudet pitkällä tähtäyksellä tulisivat tuottamaan.

Esityksen tavoitteena on lisäksi tehostaa syyttäjälaitoksen johtamista ja ohjaamista. Toiminnan yhdenmukaisuus on keskeinen vaatimus syyttäjälaitoksessa, jossa tehtävät ratkaisut ovat luonteeltaan lainkäyttöä. Toiminnan yhdenmukaisuuden varmistaminen edellyttää tehokasta ohjausta. Valtakunnallinen ohjauksen tehokkuus edellyttää riittävän suuria paikallisia yksiköitä. Suuremmat paikallisyksiköt parantavat myös tulosohjausjärjestelmän laatua ja tehostavat tulosohjausprosessia. Nykyistä suuremmista paikallisyksiköistä koostuvassa organisaatiossa voidaan myös entistä paremmin varmistaa, että tarvittavaa osaamista löytyy maan kaikissa osissa.

Esityksen tavoitteena on tehostaa voimavarojen käyttöä myös siten, että hallinnollisia tehtäviä keskitetään ja päällekkäistä toimivaltaa poistetaan. Hallintotehtävien keskittämisellä pyritään myös edistämään keskusviraston ja yksiköiden välistä yhteydenpitoa hallintoa koskevissa asioissa. Hallintotehtävien keräämisestä suurempiin yksikköihin saatava voimavarojen säästö on tarkoitus kohdentaa muihin syyttäjälaitoksen tarpeisiin, kuten operatiiviseen toimintaan ja henkilöstörakenteen muuhun kehittämiseen. Hallinnon keskittämisestä saatavan hyödyn voidaan arvioida olevan verrannollinen itsenäisten syyttäjäsiköiden määrän vähenemiseen.

3.2. Toteuttamisvaihtoehdot

Paikallinen syyttäjän toimi voidaan järjestää eri tavoin. Jaksossa 2.2. mainitun työryhmän mietinnössä tarkasteltiin kolmea tapaa kehittää syyttäjälaitoksen paikallisorganisaatiota.

Syyttäjäsiköiden yhteistoimintaa voitaisiin lisätä siten, että sellaiset pienet syyttäjäsiköt, jotka ovat henkilöstönsä vähäisyy-

den vuoksi haavoittuvia tai muutoin epätar-koituksenmukaisia toimimaan itsenäisinä yksikköinä, määrättäisiin täydelliseen yhteistoimintaan keskenään tai jonkin suuremman syyttäjäyksikön kanssa. Tällä tavoin syyttäjäyksiköiden määrää voitaisiin vähentää noin 31:een.

Tämä vaihtoehto olisi toteuttamiskelpoinen ja hyvin paikallisiin oloihin sopeutettavissa. Ongelmana olisi, että paikalliset syyttäjäyksiköt olisivat varsin erisuuruisia. Vaikka syyttäjävaramavaroja voitaisiin jonkin verran kohdentaa, hallinto ei kevenisi yhtä merkittävästi.

Toisena vaihtoehtona olisi kehittää nykyistä yhteistoimintajärjestelyä niin, että yhteistoiminta-alueen päällikön toimivaltuuksia yhteistoiminta-alueella lisättäisiin. Yhteistoiminta-alueen päällikön toimivaltaa määrätä juttujen tasaamisesta yksiköiden kesken voitaisiin vahvistaa ja antaa hänelle toimivalta määrätä yhteistoiminta-alueellaan erityisasiantuntemuksen käytöstä tiettyihin tätä edellyttäviin rikosasioihin. Hallinnolliset asiat voitaisiin pyrkiä keskittämään yhteistoiminta-alueen päällikön tai hänen yksikkönsä käsiteltäviksi. Keskittäminen ei voisi kuitenkaan koskea kaikkia hallinnollisia asioita.

Tämä vaihtoehto olisi ongelmallinen yhteistoiminnassa olevien paikallisten syyttäjäyksikköjen toimivalta- ja vastuukysymysten kannalta. Paikallisen syyttäjäyksikön päällikkö olisi vastuussa yksikkönsä toiminnasta ja tuloksellisuudesta, muttei kuitenkaan voisi päättää kaikista niihin vaikuttavista asioista. Tämä vaihtoehto olisikin ongelmallinen siksi, että organisaatioon jäisi päällekkäistä toimivaltaa.

Kolmantena vaihtoehtona olisi muodostaa nykyisistä yhteistoiminta-alueista omat syyttäjäyksikkönsä. Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirasto pysyisivät omina paikallisyksikköinä. Samalla Käsivarren ja Kittilän kihlakuntien nimismiesten syyttäjän tehtävät sisällytettäisiin Lapin yhteistoiminta-alueesta muodostettavaan syyttäjäyksikköön.

Näin menettelemällä valtakunnassa olisi 15—18 paikallista syyttäjäyksikköä. Lähtökohtaisesti pyrittäisiin 15 paikalliseen syyttäjäyksikköön, jolloin voitaisiin varmistaa, että paikalliset yksiköt ovat riittävän suuria. Näin

voitaisiin myös varmistaa, etteivät yksiköt ole kooltaan kovin erisuuruisia. Vaihtoehto on kaksipuolaisen syyttäjälaitoksen ohjaus- ja johtosuhteiden toimivuuden kannalta selkein ja toteuttamiskelpoinen. Myös yksikön sisäisten ohjaus- ja johtosuhteiden selkeyden kannalta vaihtoehto olisi parhaiten perusteltavissa. Tässä organisaatiorakenteessa voitaisiin turvata syyttäjäpalveluiden tasapuolinen saatavuus koko maassa. Se mahdollistaisi lisäksi paikallisten syyttäjävaramavarojen ja erityisasiantuntemuksen kehittämisen ja tehokkaan kohdentamisen. Samalla voitaisiin paikallistason hallintoa keventää ja saada resursseja varsinaisiin syyttäjän tehtäviin.

3.3. Keskeiset ehdotukset

Syyttäjälaitoksen paikallisorganisaatiota ehdotetaan muutettavaksi siten, että paikallisviranomaisena toimisivat nykyisistä yhteistoiminta-alueista muodostettavat syyttäjäyksiköt. Tämän lisäksi paikallisina syyttäjäviranomaisina toimisivat Helsingin kihlakunnan syyttäjänvirasto ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirasto. Samalla Käsivarren ja Kittilän kihlakuntien nimismiesten syyttäjätehtävät sisällytettäisiin Lapin yhteistoiminta-alueesta muodostettavaan syyttäjäyksikköön. Paikallisviranomaisena toimivia syyttäjäyksikköjä olisi lähtökohtaisesti 15. Näitä muita syyttäjäyksiköitä kuin Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirastoa ehdotetaan nimitettäväksi syyttäjänvirastoiksi ja niiden muilla paikkakunnilla olevia toimipaikkoja palvelutoimistoiksi.

Syyttäjän toimipaikkaverkosto säilytettäisiin pääsääntöisesti samana kuin nykyisessä organisaatiossa. Toimipaikkaverkostoa järjestettäessä otettaisiin huomioon erityisesti poliisin kanssa tehtävän esitutkintayhteistyön asettamat vaatimukset.

Syyttäjänvirastojen toimialueista ja päätoimipaikoista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. Palvelutoimistojen perustamisesta ja lakkauttamisesta säädettäisiin oikeusministeriön asetuksella.

Samalla kihlakunnansyyttäjien ja apulais-syyttäjien toimivaltaa täsmennettäisiin siten, että he olisivat toimivaltaisia koko maassa rangaistusmääräysasioissa ja niissä asioissa,

jotka voidaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä.

Lisäksi yleisistä syyttäjistä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että syyttäjällä olisi oikeus saada tietoja Oikeusrekisterikeskuksen ylläpitämästä sakkorekisteristä.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Syyttäjälaitoksen toimintamenot vuonna 2005 olivat noin 31 miljoonaa euroa. Lisäksi syyttäjäosastojen menoja rahoitetaan noin kahdella miljoonalla eurolla kihlakunnanvirastojen yhteisistä määrärahoista.

Ehdotuksen toteuttaminen tehostaisi syyttäjälaitoksen paikallisorganisaation rakennetta ja mahdollistaisi voimavarojen nykyistä tehokkaamman ja taloudellisemmän käytön. Ehdotuksen toteuttaminen ei lisäisi eikä vähentäisi syyttäjälaitoksen kokonaismenoja. Erikseen selvitetään, tulisiko syyttäjälaitoksen rahoitus kokonaisuudessaan siirtää samalle menomomentille, mikä helpottaisi kokonaisseurantaa.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Uudessa organisaatiossa syyttäjävirstojen hallinnolliset työt voitaisiin keskittää, mikä tehostaisi hallintoa. Nykyistä suuremmat yksiköt turvaisivat myös mahdollisuudet tarjota tasapuolisesti syyttäjäpalveluja eri puolilla maata. Uusilla syyttäjänvirastoilla on omalla alueellaan edellytykset ottaa kokonaisvastuu rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta.

Organisaation keskittämisestä aiheutuvia vaikutuksia vähentäisi se, että lähes kaikilla niillä paikkakunnilla, joilla syyttäjä tällä hetkellä toimii, säilytettäisiin palvelutoimisto.

Tulevissa syyttäjänvirastoissa olisi 10–30 syyttäjää ja 4–10 toimistohenkilöä. Helsingin syyttäjänvirastossa olisi kuitenkin noin 50 syyttäjää ja noin 20 toimistohenkilöä.

Tämän kokoisissa virastoissa johtamista voitaisiin kehittää entistä ammattimaisem-

maksi. Viraston päällikön (johtavan kihlakunnansyyttäjän) apuna virastoissa olisi 1–2 apulaispäällikköä. Apulaispäällikkö vastaisi osasta asioita sovitun työnjaon mukaisesti. Tällä järjestelyllä turvattaisiin mahdollisimman hyvä johto uusille virastoille.

Myös erikoissyyttäjäpalvelut tulisivat olemaan saatavilla useissa syyttäjänvirastoissa. Uusilla virastoilla olisi nykyistä paremmat edellytykset vastata myös henkilökunnan jatkokoulutuksesta. Tämä mahdollistaisi nykyistä laajemman osaamisen tulevissa virastoissa.

Uuteen organisaatioon siirtymisen menettelystä säädettäisiin tarkemmin siirtymäsäännöksessä. Periaatteena uudistuksessa olisi, että ketään ei uudistuksen yhteydessä irtisanoitaisi.

4.3. Vaikutukset kansalaisten asemaan

Ehdotuksella tehostettaisiin syyttäjälaitoksen johtamista ja ohjaamista. Näin voitaisiin myös nykyistä paremmin varmistaa syyttäjätoiminnan yhdenmukaisuus, mikä parantaisi kansalaisten oikeusturvaa ja yhdenmukaistaisi heidän kohteluaan. Toisaalta syyttäjäpalveluiden saatavuus voidaan turvata luomalla riittävän kattava palvelutoimistoverkosto.

Uudessa organisaatiossa olisi myös syyttäjänvirastoja, joissa palvelutoimistojen kieli-jakaumat poikkeavat toisistaan. Jotta palveluja olisi tarjottavissa jatkossakin molemmilla kansalliskielillä, tarkoituksena on säätää asetuksella osalle syyttäjistä julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:n 3 momentin nojalla poikkeavia kielitaitovaatimuksia. Osalta niistä syyttäjistä, jotka toimivat alueella, jossa väestön enemmistö on suomenkielisiä, vaadittaisiin kuitenkin ruotsin kielen erinomaista kirjallista ja suullista taitoa.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu työryhmässä, jossa on ollut oikeusministeriön, sisäasiainministeriön ja Valtakunnansyyttäjänviraston edustus.

Esitys perustuu oleellisilta osiltaan Syyttäjälaitoksen rakenne- ja resurssityöryhmän vä-

limietintöön (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä, 2005:2) ja mietintöön (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä, 2005:17), joista on pyydetty lausunnot.

Esityksestä on pyydetty lausunnot sisäasiainministeriöltä, syyttäjälaitoksen nykyisiltä yhteistoiminta-alueilta, Kittilän ja Käsivarren kihlakuntien nimismiehiltä, Oikeusrekisterikeskukselta, syyttäjälaitoksen työmarkkinajärjestöiltä sekä Svenska Finlands folkting -järjestöltä.

Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastoa koskevan lain muuttamisesta on pyydetty Ahvenanmaan maakuntahallituksen lausunto.

Lausuntoja saatiin yhteensä 30. Lausunto saatiin 13 yhteistoiminta-alueen lisäksi yhdeksältä syyttäjänvirastolta tai -osastolta ja yhdeltä nimismiehitä. Lisäksi lausunto saatiin kolmelta henkilöstöjärjestöltä, sisäasiainministeriöltä, Oikeusrekisterikeskukselta, Ahvenanmaan maakunnan maakuntahallitukselta sekä Svenska Finlands folkting -järjestöltä.

Useimmat lausunnonantajat kannattivat siirtymistä suurempiin syyttäjäyksiköihin ja pitivät uudistuksen tavoitteita kannatettavina ja oikeasuuntaisina ja katsoivat tavoitteiden mahdollistavan tehokkaamman ja laadukkaamman toiminnan toteuttamisen. Erityisesti syyttäjien työmäärien tasaamisen nähtiin helpottuvan ja mahdollisuuksien erikoistumiseen paranevan. Muutamat lausunnonantajat huomauttivat kuitenkin, ettei tavoitteita välttämättä saavuteta, jos matkakustannukset nousevat ja liian isot alueet vaikeuttavat yhteistyötä esimerkiksi poliisin kanssa. Kahdessa lausunnossa epäiltiin yhteistyön poliisin kanssa vaikeutuvan. Suomen nimismiesyhdistys esitti, että esityksestä tulisi luopua.

Useat lausunnonantajat pitivät toimialueista ja palvelutoimistoista säätämisen säädösten oikeana. Kolmessa lausunnossa vaadittiin säädöstason nostamista.

Kahdeksan lausunnonantajaa vastusti kihlakunnansyyttäjien ja apulaissyyttäjien toimivallan ulottamista koko maan kattavaksi. Tämän nähtiin aiheuttavan sekaannuksia toimivaltasuhteissa.

Valtaosa lausunnonantajista vastusti apulaissyyttäjien nimittämistoimivallan siirtä-

mistä valtakunnansyyttäjälle. Lausunnoissa todettiin, että paikallistasolla on paremmat valmiudet valita paikallisiin oloihin paras hakija.

Monet lausunnonantajat kiinnittivät huomiota henkilöstön asemaan organisaatiomuutoksessa. Viiden lausunnonantajan mielestä henkilöstöä ei tulisi siirtää toiselle paikalliskunnalle ilman omaa suostumustaan. Kolmessa lausunnossa virkamiehen suostumusta pidettiin tarpeettoman jäykkänä menettelynä.

Sisäasiainministeriön lausunnossa huomautettiin, että voimaantulosäännös henkilöstöjärjestelyistä poikkeaa valtion virkamieslain 27 §:stä ja valtioneuvoston periaatepäätöksestä henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa. Sisäasiainministeriö kiinnitti huomiota myös siihen, ettei ehdotettu säännös ollut yhtenäinen esimerkiksi poliisin hallinnosta annetun lain muutosesityksen kanssa. Lausunnossa todettiin edelleen, että valtion virkamiesten yhtenäinen kohtelu edellyttää, että henkilöstöä kohdellaan yhteneväisesti organisaation muutostilanteissa. Kihlakunnansyyttäjistä annetun lain muutokset henkilöstöjärjestelyjen osalta tulisi säätää yhteneväisesti poliisin hallinnosta annetun lain muutosesityksen vastaavan säännöksen kanssa ja noudattaen periaatepäätöksen ja valtion virkamieslain systematiikkaa.

Lausuntopalautteen perusteella syyttäjien ja apulaissyyttäjien toimivaltaa rajoitettiin siten, että heillä on toimivalta koko maassa ainoastaan rangaistusmääräysasioissa ja asioissa, jotka voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä. Apulaissyyttäjien nimitystoimivalta sjätettiin johtavalle kihlakunnansyyttäjälle.

Siirtymäsäännöstä muutettiin siten, ettei virkamiehen suostumusta edellytetä silloin, kun viran siirto tapahtuu virkamiehen työskäyntialueella.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Oikeusministeriössä on vireillä ulosottolainsäädännön kokonaisuudistus, joka toteutetaan neljässä vaiheessa tehtävin laajoin osauudistuksin. Neljännen vaiheen uudistuksessa ulosottolakiin on tarkoitus ottaa säännökset ulosottolaitoksen organisaatiosta. Pai-

kallisessa toiminnassa tarkoituksena on piiriin suurentaminen siten, että samalla huolehditaan palvelujen saatavuudesta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2006. Ulosottolaitoksen organisatiouudistuksessa ulosottolaitoksen paikallisorganisaation kehittämiseksi on asetettu yhdenmukaiset tavoitteet kuin tässä esityksessä.

Esityksellä on liittymäkohtia myös sisäasiainministeriössä valmisteltuun hallituksen esitykseen laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta, jossa ehdotetaan paikallispoliisin toiminnan järjestämistä suurempi-

na toimintayksiköinä.

Sisäasiainministeriössä on lisäksi valmisteltu hallituksen esitys laiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain muuttamisesta. Viimeksi mainitussa esityksessä lakia ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että mahdollisuuksia organisoida viranomaistoiminnot paikallistasolla yhteistoiminnassa toisen kihlakunnan kanssa lisätään.

Esitykset ovat samanaikaisesti eduskunnan käsiteltävinä. Esitykset eivät ole toisistaan sillä tavoin riippuvaisia, ettei niitä voitaisi toteuttaa erillisinä uudistuksina.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki kihlakunnansyyttäjästä

2 §. Syyttäjänvirasto. Pykälässä säädettäisiin syyttäjänvirastosta. Siitä poistettaisiin maininnat kihlakunnanviraston syyttäjäosastosta sekä nimismiehistä.

5 §. Syyttäjän toimien järjestäminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että syyttäjänvirasto voi koostua yhdestä tai useammasta kihlakunnasta.

Pykälässä säädettäisiin palvelutoimistoista. Ne voisivat olla hallinnollisesti syyttäjälaitoksen omia tai kihlakunnanviraston palvelutoimistoja. Palvelutoimistoja olisi riittävästi siten, että kansalaisten oikeusturvasta voidaan asianmukaisesti huolehtia ja esitutkintayhteistyö poliisin kanssa turvata.

Pykälän 2 momentista poistettaisiin maininnat kihlakunnanvirastojen syyttäjäosastoista ja kihlakunnista. Yhteistoimintaa koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia. Lain voimaantulon jälkeen ei ainakaan alkuun olisi tarvetta 2 momentissa tarkoitettujen määräysten antamiseen.

Pykälän 3 momentissa olisi asetuksenantovaltuus ja säännökset palvelutoimistojen perustamistoimivallasta. Syyttäjänvirastojen toimialueista ja päätoimipaikoista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. Myös eduskunnan hallintovaliokunta katsoi, että valtion paikallishallinnon toimialueista päättämisen tulisi olla valtioneuvon yleisistunnolla (HaVM 2/2006 vp). Näin voidaan varmistaa, että valtion paikallishallinnon kehittämistä voidaan kokonaisvaltaisesti arvioida.

6 §. Kihlakunnansyyttäjän toimivalta. Kihlakunnansyyttäjien toimivaltaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että he olisivat toimivaltaisia koko maassa laissa säädetyissä asioissa. Tällaisia asioita olisivat rangaistusmääräysasiat ja sellaiset kirjallisessa menettelyssä ratkaistavat asiat, joita tarkoitetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a

luvun 1 §:ssä. Säännös mahdollistaisi syyttäjätehtävien nykyistä tarkoituksenmukaisemman järjestämisen koko Suomen alueella. Syyttäjien työmäärää voitaisiin säännöksen nojalla tasata syyttäjänvirastojen kesken.

7 §. Apulaissyyttäjä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan vastaava syyttäjänvirastoja koskeva tarkennus kuin 2 ja 5 §:ään.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että apulaissyyttäjän nimittäisi johtava kihlakunnansyyttäjä.

8 §. Apulaissyyttäjän toimivalta. Pykälään ehdotetaan 3 momentti. Edellä 6 §:n perusteissa esitetyillä perusteilla ehdotetaan, että myös apulaissyyttäjien toimivalta kattaisi koko maan. Apulaissyyttäjillä olisi heille pykälän 1 ja 2 momentissa säädetyn toimivallan rajoissa toimivalta käsitellä rangaistusmääräyksiä ja kirjallisessa menettelyssä käsiteltäviä asioita koko maassa.

10 §. Työjärjestys. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi kihlakuntaa ja kihlakunnan syyttäjäosastoa koskevat maininnat.

1.2. Laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta

1 §. Pykälään tehtäisiin vähäinen kielellinen tarkistus. Pykälään ehdotetaan otettavaksi 2 momentti, jossa säädettäisiin paikallisesta syyttäjäviranomaisesta. Ahvenanmaalla paikallisena syyttäjäviranomaisena toimisi maakunnansyyttäjä.

2 §. Pykälän nykyinen 1 momentti ehdotetaan poistettavaksi, koska ei ole perusteltua määritellä lain tasolla, millaisia virkoja tai työsopimussuhteessa olevia henkilöitä virastossa on.

Pykälän 2 ja 3 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla johtavasta maakunnansyyttäjistä. Muutokset vastaisivat sitä, miten kihlakunnansyyttäjistä annettua hankintaa ehdotetaan muutettavaksi.

3 ja 5 §. Pykäliin ehdotetaan tehtäviksi 2 §:ää vastaavat lisäykset johtavasta maakun-

nansyyttäjästä.

1.3. Laki yleisistä syyttäjästä

11 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, joka sisältäisi säännökset yleisen syyttäjän oikeudesta saada tietoja sakkorekisteristä. Sakkorekisteristä säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain 46—52 §:ssä. Sakkorekisterin rekisterinpitäjänä toimii lain 46 §:n mukaan Oikeusrekisterikeskus. Tiedoilla tarkoitetaan lain 47 §:ssä määriteltyjä sakkorekisterin sisältämiä tietoja.

Tietojen luovuttamismenettelystä säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain 51 §:ssä. Yleisellä syyttäjällä olisi oikeus saada tiedot sakkorekisterin otteella taikka teknisen käytöyhteyden välityksellä. Tämä edellyttäisi kuitenkin, että asiasta sovitaan erikseen Oikeusrekisterikeskuksen kanssa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Syyttäjänvirastojen toimialueista ja päätoimipaikoista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. Palvelutoimistojen perustamisesta ja lakkauttamisesta säädettäisiin oikeusministeriön asetuksella. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin myös osallistumisesta kihlakunnanviraston palvelutoimiston toimintaan.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Johtavan kihlakunnansyyttäjän ja hallintosihteerin virat voitaisiin ensimmäisellä kerralla täyttää niitä haettavaksi julistamatta. Syyttäjänvirastoja perustettaessa virastojen päällikön sekä päällikön apuna toimivien hallintosihteerien virat pantaisiin kuitenkin sisäiseen hakuun.

Muut johtavat kihlakunnansyyttäjät ja kihlakunnansyyttäjät siirrettäisiin perustettavien syyttäjänvirastojen kihlakunnansyyttäjän virkoihin suoraan siirtymäsäännöksellä. Valta-

kunnansyyttäjä voisi määrätä kihlakunnansyyttäjän suostumuksensa mukaisesti toimimaan apulaispäällikkönä. Erillisiä apulaispäällikön virkoja ei siten olisi tarkoitus perustaa.

Siirto ei vaatisi henkilön suostumusta, jos siirto tapahtuisi virkamiehen työssäkäyntialueella. Työssäkäyntialue on määritelty työministeriön asetuksessa työssäkäyntialueista (1368/2002). Työssäkäyntialueeseen kuuluvat pääsääntöisesti henkilön asuinpaikkakunta sekä paikkakunnat, joille henkilön asuinpaikkakunnalta tavanomainen päivittäinen työssäkäynti on mahdollista. Työministeriö vahvistaa kuntakunta-kohtaiset työssäkäyntialueet asetuksella.

Jos lakkautettavan viran haltija ei suostuisi ottamaan vastaan hänelle tarjottua virkaa, häneen sovellettaisiin valtion virkamieslain (750/1994) 27 §:n säännöksiä sekä henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen (VNp 23.3.2006) linjauksia.

Osastosihteerit ja toimistosihteerit siirrettäisiin vastaavalla tavalla vastaaviin uusien virastojen virkoihin. Näin menetettäisiin tapauksissa, joissa virantoimituspaikka säilyy muuttumattomana.

Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjästä annetun lain ehdotetussa muutoksessa on kyse nimikemuutoksesta, joten johtavan maakunnansyyttäjän virkaa ensimmäistä kertaa täytettäessä se voitaisiin täyttää sitä haettavaksi julistamatta. Ehdotettu siirtymäsäännös vastaa kihlakunnansyyttäjästä annettuun lakiin ehdotettua siirtymäsäännöstä.

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisenjärjestys

Perustuslain 104 §:n mukaan syyttäjälaitosta johtaa valtakunnansyyttäjä, jonka nimittää tasavallan presidentti. Syyttäjälaitoksen toiminnasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslain 119 §:n mukaan valtioneuvoston toimielinten yleisistä perusteista säädetään lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Valtionhallinnon yksiköistä voi-

daan säätää asetuksella.

Perustuslain 122 §:n mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Syyttäjätointia järjestettäessä tulee lisäksi ottaa huomioon perustuslain 21 §:n säännökset oikeusturvasta ja hyvästä hallinnosta sekä 6 §:n säännökset yhdenvertaisuudesta.

Valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain tavoitteena on parantaa palvelujen laatua ja kansalaisten oikeusturvaa, turvata palvelujen riittävä ja tasapuolinen saatavuus maan eri osissa sekä luoda edellytykset toimintojen kokoamiselle yhteen, päätösvallan siirtämiselle paikallistasolle ja palvelujen taloudelliselle tuottamiselle.

Esityksessä ehdotetaan syyttäjälaitoksen organisaation muuttamista siten, että paikallinen syyttäviviranomainen muodostuisi nykyistä suuremmista yksiköistä, mikä yhdenmukaistaisi syyttäjätointia ja siten parantaisi kansalaisten oikeusturvaa. Samalla kansalaisten tarvitsemien palvelujen saatavuus turvattaisiin luomalla riittävä määrä palvelu-toimistoja. Ehdotus mahdollistaisi syyttäjätointinnan ja poliisitoiminnan nykyistä paremmin toisiinsa yhteensopivien aluejaotusten muodostamisen. Perustuslain 122 §:n vaatimus hallinnon yhteensopivista aluejaotuksista turvataan ehdotuksessa siten, että aluejaotuksesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**kihlakunnansyyttäjistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kihlakunnansyyttäjistä 22 päivänä maaliskuuta 1996 annetun lain (195/1996) 2, 5, 7 ja 10 § sekä
lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti ja 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 468/2001, uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Syyttäjänvirasto

Kihlakunnansyyttäjä toimii syyttäjänvirastossa. Virasto kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan. Viraston päällikkönä on johtava kihlakunnansyyttäjä.

5 §

Syyttäjäntoimen järjestäminen

Paikallinen syyttäjän toimi järjestetään kihlakunnittain siten, että syyttäjänvirasto voi koostua yhdestä tai useammasta kihlakunnasta. Virastolla voi olla palvelutoimistoja.

Oikeusministeriö voi paikallisen syyttäjän toimen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi määrätä syyttäjänvirastot hoitamaan syyttäjän tehtäviä yhteistoiminnassa tai lääninhallitusta kuultuaan määrätä syyttäjänviraston hoitamaan syyttäjän tehtäviä myös toisen syyttäjänviraston toimialueella.

Syyttäjänviraston toimialueista ja päätömpaikoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Syyttäjänviraston palvelutoimistojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä syyttäjänviraston osallistumisesta kihlakunnansyyttäjänviraston palvelutoimiston toimintaan säädetään oikeusministeriön asetuksella.

6 §

Kihlakunnansyyttäjän toimivalta

—————
 Kihlakunnansyyttäjät ovat toimivaltaisia hoitamaan syyttäjän tehtäviä koko maassa rangaistusmääräysasioissa ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa, kirjallisessa menettelyssä ratkaistavissa asioissa.

7 §

Apulaissyyttäjä

Syyttäjänvirastossa voi olla määrääjäksi nimitettyjä oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita apulaissyyttäjiä.

Apulaissyyttäjän syyttäjänvirastoon nimitetään johtava kihlakunnansyyttäjä.

8 §

Apulaissyyttäjän toimivalta

—————
 Apulaissyyttäjät ovat 1 ja 2 momentissa säädetyn toimivaltansa rajoissa toimivaltaisia hoitamaan syyttäjän tehtäviä koko maassa 6 §:ssä tarkoitetuissa asioissa.

10 §

Työjärjestys

Syyttäjänviraston päällikkö vahvistaa syyttäjänviraston työjärjestyksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetuksella perustettavien syyttäjänvirastojen johtavan kihlakunnansyyttäjän ja hallintosihteerin virat voidaan ensimmäisellä kerralla täyttää niitä haettaviksi julistamatta, jos virkaan nimitetään syyttäjälaitoksen palveluksessa oleva virkamies.

Tämän lain tullessa voimaan kihlakunnan syyttäjänviraston ja kihlakunnanviraston syyttäjäosaston johtavan kihlakunnansyyttä-

jän virat lakkaavat ja virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista. Tämä ei kuitenkaan koske Helsingin johtavan kihlakunnansyyttäjän virkaa. Johtava kihlakunnansyyttäjä siirtyy kihlakunnansyyttäjän virkaan siihen valtioneuvoston asetuksella perustettavaan syyttäjänvirastoon, jonka toimialueeseen hänen virkapaikkansa on lain tullessa voimaan kuulunut. Muu henkilöstö siirtyy ja muut virat siirretään niin ikään lain voimaantuloajan kohdan mukaisten toimipaikkojensa syyttäjänvirastoihin.

Viran siirtäminen virkamiehen työssäkäyntialueella ei edellytä virkamiehen suostumusta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta 2 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain (872/1977) 1—3 ja 5 §, sellaisina kuin niistä 2, 3 ja 5 § ovat laissa 201/1997, seuraavasti:

1 §

Ahvenanmaan maakunnassa on oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva maakunnansyyttäjänvirasto.

Paikallisena syyttäjäviranomaisena toimii maakunnansyyttäjä.

2 §

Maakunnansyyttäjänviraston päällikkönä on johtava maakunnansyyttäjä, jonka nimitää virkaansa valtakunnansyyttäjä.

Johtavan maakunnansyyttäjän ja maakunnansyyttäjän on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita, ja heillä on oltava tehtävänsä hoitamiseen tarvittava taito ja kokemus.

3 §

Johtava maakunnansyyttäjä ja maakunnansyyttäjä ovat yleisiä syyttäjiä Ahvenanmaan maakunnassa. Johtava maakunnansyyttäjä ja

maakunnansyyttäjä ovat valtakunnansyyttäjän välittömän määräysvallan alaisia.

Johtavaa maakunnansyyttäjää ja maakunnansyyttäjää syytetään virkavirheestä Turun hovioikeudessa.

5 §

Johtavasta maakunnansyyttäjästä, maakunnansyyttäjästä ja apulaissyyttäjästä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä kihlakunnansyyttäjästä annetussa laissa (195/1996) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Johtavan maakunnansyyttäjän virka voidaan ensimmäisellä kerralla täyttää sitä haetavaksi julistamatta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

yleisistä syyttäjistä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään yleisistä syyttäjistä 11 päivänä maaliskuuta 1997 annetun lain (199/1997) 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 848/2001, uusi 4 momentti, seuraavasti:

11 §

Tiedonsaantioikeus

Yleisellä syyttäjällä on oikeus saada syyteharkinnassa tarvitsemiaan, sakkorangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevia tietoja

Oikeusrekisterikeskuksen sakkorekisteristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Naantalissa 29 päivänä kesäkuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Leena Luhtanen*

1.

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

kihlakunnansyyttäjästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kihlakunnansyyttäjästä 22 päivänä maaliskuuta 1996 annetun lain (195/1996) 2, 5, 7 ja 10 § sekä
lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti ja 8 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 468/2001, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Syyttäjänvirasto ja syyttäjäsasto

Syyttäjänvirasto

Kihlakunnansyyttäjä toimii *kihlakunnan syyttäjänvirastossa tai kihlakunnanviraston syyttäjäsastossa*. Virasto ja osasto kuuluvat oikeusministeriön hallinnonalaan.

Kihlakunnansyyttäjä toimii syyttäjänvirastossa. Virasto kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan. *Viraston päällikkönä on johtava kihlakunnansyyttäjä.*

Kihlakunnan syyttäjänviraston päällikkönä ja kihlakunnanviraston syyttäjäsaston päällikkönä on johtava kihlakunnansyyttäjä. Jos syyttäjäsastossa on vain yksi syyttäjä, osaston päällikkönä on kuitenkin kihlakunnansyyttäjä.

Jos valtioneuvoston yleisistunto on päättänyt, että kihlakunnanvirastoon perustetaan poliisin hallinnosta annetun lain 6 a §:ssä (156/96) tarkoitettu nimismiehen virka, voi nimismies toimia myös kihlakunnansyyttäjänä.

5 §

5 §

Kihlakunta

Syyttäjäntoimen järjestäminen

Paikallinen syyttäjän toimi järjestetään kihlakunnittain.

Paikallinen syyttäjän toimi järjestetään kihlakunnittain *siten, että, syyttäjänvirasto voi koostua yhdestä tai useammasta kihlakunnasta. Virastolla voi olla palvelutoimintoja.*

Oikeusministeriö voi paikallisen syyttäjän-toimen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi määrätä *eri kihlakuntien syyttäjänvirastot tai kihlakunnanvirastojen syyttäjäsosastot* hoitamaan syyttäjän-tehtäviä yhteistoiminnassa taikka lääninhallitusta kuultuaan määrätä *kihlakunnan syyttäjänviraston tai kihlakunnanviraston syyttäjäsosaston* hoitamaan syyttäjän-tehtäviä myös toisen *kihlakunnan* alueella.

6 §

Kihlakunnansyyttäjän toimivalta

7 §

Apulaissyyttäjä

Kihlakunnan syyttäjänvirastossa tai kihlakunnanviraston syyttäjäsosastossa voi olla määrääjäksi nimitettyjä oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita apulaissyyttäjiä.

Apulaissyyttäjän syyttäjänvirastoon nimitetään *viraston päällikkö ja syyttäjäsosastoon osaston päällikkö*.

Oikeusministeriö voi paikallisen syyttäjän-toimen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi määrätä syyttäjänvirastot hoitamaan syyttäjän-tehtäviä yhteistoiminnassa tai lääninhallitusta kuultuaan määrätä syyttäjänviraston hoitamaan syyttäjän-tehtäviä myös toisen *syyttäjänviraston toimialueella*.

Syyttäjänviraston toimialueista ja päätoimipaikoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Syyttäjänviraston palvelutoimistojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä syyttäjänviraston osallistumisesta kihlakunnanviraston palvelutoimiston toimintaan säädetään oikeusministeriön asetuksella.

6 §

Kihlakunnansyyttäjän toimivalta

Kihlakunnansyyttäjät ovat toimivaltaisia hoitamaan syyttäjän-tehtäviä koko maassa rangaistusmääräysasioissa ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 a luvun 1 §:ssä tarkoitetuissa, kirjallisessa menettelyssä ratkaistavissa asioissa.

7 §

Apulaissyyttäjä

Syyttäjänvirastossa voi olla määrääjäksi nimitettyjä oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita apulaissyyttäjiä.

Apulaissyyttäjän syyttäjänvirastoon nimitetään *johtava kihlakunnansyyttäjä*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

*Apulaissyöttäjän toimivalta**Apulaissyöttäjän toimivalta*

10 §

10 §

*Työjärjestys**Työjärjestys*

Kihlakunnan syyttäjänviraston päällikkö vahvistaa syyttäjänviraston ja kihlakunnan syyttäjäosaston päällikkö kihlakunnan syyttäjäosaston työjärjestyksen.

Syyttäjänviraston päällikkö vahvistaa syyttäjänviraston työjärjestyksen.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

Valtioneuvoston asetuksella perustettavien syyttäjänvirastojen johtavan kihlakunnansyyttäjän ja hallintosihteerin virat voidaan ensimmäisellä kerralla täyttää niitä haettaviksi julistamatta, jos virkaan nimitetään syyttäjälaitoksen palveluksessa oleva virkamies.

Tämän lain tullessa voimaan kihlakunnan syyttäjänviraston ja kihlakunnanviraston syyttäjäosaston johtavan kihlakunnansyyttäjän virat lakkaavat ja virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista. Tämä ei kuitenkaan koske Helsingin johtavan kihlakunnansyyttäjän virkaa. Johtava kihlakunnansyyttäjä siirtyy kihlakunnansyyttäjän virkaan siihen valtioneuvoston asetuksella perustettavaan syyttäjänvirastoon, jonka toimialueeseen hänen virkapaikkansa on lain tullessa voimaan kuulunut. Muu henkilöstö siirtyy ja muut virat siirretään niin ikään lain voimaantuloajankohdan mukaisten toimipaikkojensa syyttäjänvirastoihin.

Viran siirtäminen virkamiehen työssäkäyntialueella ei edellytä virkamiehen suostumusta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta 2 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain (872/1977) 1—3 ja 5 §, sellaisina kuin niistä 2, 3 ja 5 § ovat laissa 201/1997, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Ahvenanmaan maakunnassa on oikeusministeriön *alainen* maakunnansyyttäjänvirasto.

2 §

Maakunnansyyttäjänvirastossa on maakunnansyyttäjän virka. Lisäksi maakunnansyyttäjänvirastossa voi olla apulaissyöttäjiä sekä muuta virkasuhteista tai työsopimus-suhteessa olevaa henkilöstöä.

Maakunnansyyttäjänviraston päällikkönä on maakunnansyyttäjä, jonka nimittää virkaansa valtakunnansyyttäjä.

Maakunnansyyttäjän on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, jolla on tehtävänsä hoitamiseen tarvittava taito ja kokemus.

3 §

Maakunnansyyttäjä on yleinen syyttäjä Ahvenanmaan maakunnassa. Maakunnan-

Ehdotus

1 §

Ahvenanmaan maakunnassa on oikeusministeriön *hallinnonalaan kuuluva* maakunnansyyttäjänvirasto.

Paikallisena syyttäväviranomaisena toimii maakunnansyyttäjä.

2 §

Maakunnansyyttäjänviraston päällikkönä on *johtava* maakunnansyyttäjä, jonka nimittää virkaansa valtakunnansyyttäjä.

Johtavan maakunnansyyttäjän ja maakunnansyyttäjän on oltava oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, ja heillä on oltava tehtävänsä hoitamiseen tarvittava taito ja kokemus.

3 §

Johtava maakunnansyyttäjä ja maakunnansyyttäjä ovat yleisiä syyttäjiä Ahvenan-

Voimassa oleva laki

syyttäjä on valtakunnansyyttäjän välittömän määräysvallan alainen.

Maakunnansyyttäjää syytetään virkavirheestä Turun hovioikeudessa.

5 §

Maakunnansyyttäjistä ja apulaissyyttäjistä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä kihlakunnansyyttäjistä annetussa laissa (195/96) säädetään.

Ehdotus

maan maakunnassa. *Johtava maakunnansyyttäjä ja maakunnansyyttäjä* ovat valtakunnansyyttäjän välittömän määräysvallan alaisia.

Johtavaa maakunnansyyttäjää ja maakunnansyyttäjää syytetään virkavirheestä Turun hovioikeudessa.

5 §

Johtavasta maakunnansyyttäjistä, maakunnansyyttäjistä ja apulaissyyttäjistä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä kihlakunnansyyttäjistä annetussa laissa (195/1996) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Johtavan maakunnansyyttäjän virka voidaan ensimmäisellä kerralla täyttää sitä haettavaksi julistamatta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin

3.

Laki**yleisistä syyttäjistä annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään yleisistä syyttäjistä 11 päivänä maaliskuuta 1997 annetun lain (199/1997) 11 §:ään,
sellaisena kuin se on laissa 848/2001, uusi 4 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Tiedoksisaantioikeus

11 §

Tiedoksisaantioikeus

*Yleisellä syyttäjällä on oikeus saada syyte-
harkinnassa tarvitsemiaan, sakkorangais-
tuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevia
tietoja Oikeusrekisterikeskuksen sakkorekis-
teristä.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-
piteisiin.*
